

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาคือการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้เป็นไปในแนวทางที่ดีงาม ถูกต้อง เป็นธรรม จุดมุ่งหมายแห่งการศึกษาที่ถูกต้องน่าจะไม่เกินเลยไปกว่านี้ ทั้งนี้เพราะคำว่า พัฒนา หมายถึง การทำให้ดีกว่าเดิม ถ้าได้เติมเต็มไปด้วยความถูกต้องและเป็นธรรมเข้าไปด้วยแล้วยิ่งจะทำให้องค์ความรู้นั้นมีคุณค่าโดยยิ่งขึ้นไป^๑ ความเจริญงอกงามทั้งหลายจะพึงเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยการศึกษาเล่าเรียนที่ถูกทาง ดังนั้น การศึกษาเล่าเรียน จึงถือได้ว่าเป็นบันไดขั้นต้นที่จะส่งศาสนบุคคลให้ไต่ขึ้นไปจนถึงความเจริญงอกงามเป็นที่สุด^๒

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาของพระสงฆ์เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม เน้นไปที่การศึกษาภาษาบาลีหรือภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาหลักในการจารึกลงในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎก รวมทั้งอรรถกถา และฎีกา เป็นต้น ด้วยเหตุที่ภาษาบาลี เป็นภาษาที่ใช้จารึกคำสอนในพระพุทธศาสนา ตามบทวิเคราะห์ว่า “พุทธวจน ปาเลตติ ปาลี (ภาษา)” อันว่าภาษาใด ย่อมรักษาไว้ซึ่งพระพุทธรวณะ เพราะเหตุนี้ อันว่าภาษานั้น ชื่อว่า ปาลี ปาลี แปลว่า ภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธรวณะ^๓ เมื่อมีการจารึกภาษาบาลีลงในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาแล้ว พระสงฆ์สามเณร หรือพุทธศาสนิกชน จึงต้องเรียนเป็นภาษาบาลี เพื่อให้เข้าใจและแปลคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้ การจัดการศึกษาของพระสงฆ์ที่เรียกว่า การศาสนศึกษา จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงรักษาเนื้อหาสาระหรือแก่นสารพระพุทธศาสนานั้น ได้แก่การเรียนนักธรรมและบาลี หลักสูตรที่ใช้เรียนมีเนื้อหาที่มีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้า โดยนำเอาพระไตรปิฎกและหลักธรรมต่าง ๆ มาย่อแล้วเรียน เพื่อรักษาพระพุทธศาสนาเรียกกันว่า เรียนพระพุทธรวณ เหตุที่พระพุทธศาสนาดำรงคงอยู่และสืบต่อมาได้ทุกวันนี้โดยไม่สูญหายหรือผิดเพี้ยนไป และมีการสืบทอดพัฒนาตลอดมา ก็เพราะได้อาศัยการศึกษาเล่าเรียนแบบนี้ ผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้ภาษาบาลีและเผยแผ่หลักคำสอนในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้มากที่สุดคือพุทธบริษัททั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา โดยเฉพาะภิกษุ หรือพระสงฆ์ เป็นผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่^๔

^๑ สนามหลวงแผนกบาลี, เรื่องสอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค : "สัมปสาทินยถา", (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๖), หน้า ๗.

^๒ สำนักเรียนวัดเทพศิลา, สำนักเรียนวัดเทพศิลาจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม : อนุโมทนาภรณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๘).

^๓ พระมหาศักรินทร์ ศศพิณทุรักษ์, หลักควรจำบาลีไวยากรณ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เสียงเสียงเจริญ, ๒๕๑๕), หน้า ๑.

^๔ พระมหาพนมมนคร มีราคา, “การดำรงสมณเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๔๙, หน้า ๑.

ในพระพุทธศาสนาเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวเองให้มีความรู้รักษาตนได้ และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตามแนวทางแห่งธรรมให้เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น เน้นการปฏิบัติได้ ใช้เป็น ฎกต้องตามหลักธรรมเป็นสำคัญ ดังนั้น ในระบบการศึกษา จึงมีความเข้มงวดกวดขันอย่างจริงจัง ทั้งในส่วนของการทำความเข้าใจภาษาที่รักษาหลักธรรมไว้คือพระบาลี และเนื้อหาสาระของหลักธรรมนั้นเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ซึ่งเรียกว่า สัทธรรมปฏิรูป ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญว่ากว่าที่พระองค์จะตรัสรู้ได้ ทรงใช้เวลาในการบำเพ็ญบารมีมานานนัก นานกว่าความพยายามทั้งหลายบรรดามีที่ผ่านมาเข้ามาสู่ความรู้ของเรา เรายังไม่พบว่าจะมีผู้ใดใช้ความพยายามมากมายถึงขนาดนั้น ในการที่จะบรรลุถึงจุดหมายปลายทางอย่างหนึ่ง ซึ่งมั่นใจและแน่ใจว่าเป็นทางออกอันสำคัญที่จะแก้ปัญญาทุกปัญหาได้ และความพยายามนั้นมีได้เสื่อมคลายไปด้วยเหตุปัจจัยใด ๆ แม้บางครั้งต้องเอาชีวิตเข้าแลก บางครั้งต้องสูญเสียอวัยวะร่างกาย บางครั้งต้องตัดใจสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก และบางครั้งต้องยอมให้ถูกตราหน้าว่าเป็นคนผิด ทั้ง ๆ ที่ทำถูกต้องมาโดยตลอด ถ้าจิตใจไม่มั่นคง เด็ดเดี่ยว มั่นใจในแนวทางที่ทำแล้ว ไหนเลยจะอดทนสู้กับสถานการณ์ที่เลวร้ายได้ เชื่อแน่ว่าในสถานการณ์เช่นนั้น ต้องมีความกดดันเป็นอย่างมากจากบุคคลและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เปลี่ยนใจ เลิกละในแนวทางที่ปฏิบัติอยู่ แต่ด้วยจิตใจที่มุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว มั่นใจ มองเห็นความสำเร็จประดุจจะมีในวันพรุ่ง จึงมิได้หันเหไปจากความตั้งใจที่มีอยู่ เพียรพยายามต่อไป และสุดท้ายก็ถึงฝั่งแห่งความสำเร็จ (ปารศุ) คือ ประโทธิญาณได้^๕

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาหลักธรรมตามพระไตรปิฎกที่มุ่งให้ผู้เรียน คือ พระภิกษุสามเณรมีความรู้ความเข้าใจในหลักภาษาบาลีหรือภาษามคร ซึ่งเป็นภาษาที่จารึกหลักคำสอนของพระพุทธองค์ ซึ่งเมื่อศึกษาเข้าใจแตกฉานดีแล้วก็จะสามารถศึกษาหลักพุทธธรรมได้อย่างถ่องแท้ อันจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติตนและแนะนำผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง กล่าวได้ว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ถือเป็นเหตุเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมให้พระพุทธศาสนามั่นคง^๖

จากสถิติการสอบบาลีสนามหลวงประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๖ จากการประกาศผลสอบพบว่า จำนวนผู้สอบตกมากกว่าจำนวนผู้สอบได้ อย่างในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ส่งสอบทุกชั้นประโยค จำนวน ๓๕,๕๔๖ รูป ขาดสอบ ๑๑,๗๕๐ ขาดสิทธิ์ในการสอบ ๑,๑๖๕ รูป คงสอบจำนวน ๒๒,๖๓๑ รูป สอบได้ ๓,๐๒๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓^๗

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ส่งสอบชั้นประโยค จำนวน ๓๔,๙๙๔ รูป ขาดสอบ ๑๑,๙๗๐ ขาดสิทธิ์ในการสอบ ๑,๑๔๙ รูป คงสอบ ๒๑,๘๗๕ รูป สอบได้ ๓,๖๙๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘๘^๘

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ส่งสอบชั้นประโยค จำนวน ๓๕,๗๙๐ รูป ขาดสอบ ๑๒,๑๔๙ รูป ขาดสิทธิ์ในการสอบ ๗๘๘ รูป คงสอบ ๒๒,๘๕๓ รูป สอบได้ ๓,๔๒๐ รูป คิดเป็นร้อยละจำนวน ๑๔.๙๗^๙

^๕ สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงร่วมกับกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ปัญหาและเฉลยประโยคบาลีสนามหลวง ชั้นประโยค ๑-๒, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๕).

^๖ สนามหลวงแผนกบาลี, เรื่องสอบบาลี "สัมปสาทินยกลา", (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๖), หน้า ๙.

^๗ สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, เรื่องบัญชีแสดงผลสอบประโยคบาลีสนามหลวงรวมทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค, (กรุงเทพมหานคร, อาหารการพิมพ์, ๒๕๕๔) หน้า ๑.

^๘ สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, เรื่องบัญชีแสดงผลสอบประโยคบาลีสนามหลวงรวมทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค, (กรุงเทพมหานคร, อาหารการพิมพ์, ๒๕๕๕) หน้า ๑.

จากสถิติการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีของคณะสงฆ์ทั่วประเทศจะเห็นได้ว่า ผลการสอบค่อนข้างต่ำกว่าจำนวนที่สมัครสอบเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สะท้อนว่า การจัดการเรียนการสอนต้องหาแนวทางปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือผลสัมฤทธิ์จากการเรียนการสอน ตามนโยบายของแม่กองบาลีสนามหลวง เพื่อให้การศึกษาภาษาบาลีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีเปรียญเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร เพื่อหาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนภาษาบาลีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ของแม่กองบาลีสนามหลวง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญถึงการจัดการเรียนการสอนบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บาลีเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙) เพื่อต้องการทราบสภาพการเรียนการสอนว่าเป็นไปอย่างไร มีปัญหาในด้านใดบ้าง โดยประมวลความคิดจากนักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นเปรียญเอก (ประโยค ป.ธ.๗-๘-๙) และครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ผลการวิจัยในการนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาสภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙) โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร อันจะเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการเรียนการสอนในระดับเปรียญเอกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บาลีเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙)

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บาลีเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙)

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บาลีเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙)

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ต้องการทราบการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีระดับเปรียญเอก การจัดการเรียนการสอนบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บาลีเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙)

๑.๓.๒ ต้องการทราบแนวคิด รูปแบบ กระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหารการจัดการเรียนการสอนบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บาลีเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙)

^๙ สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, **เรื่องบัญชีแสดงผลสอบประโยคบาลีสนามหลวงรวมทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค**, (กรุงเทพมหานคร, อาทรการพิมพ์, ๒๕๕๖) หน้า ๑.

๑.๓.๓ ต้องการทราบความเห็น และแนวทางของการจัดการเรียนการสอนบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บาลีเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙)

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับเปรียญเอก ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประโยค ป.ธ.๗-๘-๙ ที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ พระภิกษุ-สามเณรที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเปรียญเอก จำนวน ๘๐ รูป โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นหน่วยศึกษา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บาลีเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙) แยกตัวแปรออกเป็น ๒ คือ ตัวแปรต้น แบ่งออกเป็น ๖ ด้าน คือ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ภูมิลำเนาเดิม ประสบการณ์ในการเรียน ตัวแปรตาม แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการสอบวัดและประเมินผล

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสถานที่ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา บาลีเปรียญเอก (ป.ธ.๗-๘-๙)

๑.๔.๔ ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๖-เดือนมกราคม ๒๕๕๗ ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

พระปริยัติธรรม แผนกบาลี หมายถึง ระบบการศึกษาของพระสงฆ์อย่างหนึ่ง ที่เน้นการศึกษาภาษาบาลีเป็นหลัก แบ่งเป็น ๓ ระดับ ๘ ชั้น คือ เปรียญตรี (ประโยค ๑-๒ - ป.ธ.๓) เปรียญโท (ประโยค ป.ธ.๔ - ป.ธ.๖) เปรียญเอก (ประโยค ป.ธ.๗ - ประโยค ป.ธ.๙)

แม่กองบาลีสนามหลวง หมายถึง พระมหาเถระผู้เป็นหัวหน้าหน่วยงานการศึกษาของพระสงฆ์ ที่ทำหน้าที่ในการดูแลเรื่องการจัดสอบบาลีสนามหลวงทั่วประเทศ ในปัจจุบันนี้ คือ พระพรหมโมลี (สุชาติ ธรรมรตโน ป.ธ. ๙, นาคหลวง) วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

ครู หมายถึง ครูผู้ดำเนินการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในระดับเปรียญเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนพระปริยัติธรรม หมายถึง สถานที่ที่จัดการเรียนการสอนในที่นี้หมายถึงวัดสามพระยา ซึ่งใช้เป็นสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนบาลีในระดับเปรียญเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง

คณะสงฆ์ส่วนกลาง หมายถึง คณะพระภิกษุที่จัดให้มีการเรียนการสอนขึ้นในส่วนกลาง โดยที่ผู้เรียนจะเป็นพระภิกษุทั้งหมดในประเทศที่ต้องการเพิ่มเติมจากสังกัดวัดที่ตนเองพักอยู่ แต่จะใช้สถานที่คือวัดสามพระยา เขตพระนครเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน

นักเรียน หมายถึง พระภิกษุสามเณรที่เรียนภาษาบาลีในระดับเปรียญเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลางและสมัครเข้าสอบบาลีสนามหลวง ที่วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

ภาษาบาลี หมายถึง ภาษาอันรักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์, ภาษาที่ใช้ทรงจำ และจารึกรักษาพุทธพจน์แต่เดิมมา อันเป็นหลักในพระพุทธศาสนาเถรวาท ถือกันว่าได้แก่ ภาษามคธ^{๑๐}

หลักสูตร หมายถึง คัมภีร์ หรือตำราเรียนในระดับต่าง ๆ ของระบบการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ทำให้นักเรียนมีการวางแผนการเรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนและมีการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม มีการติดตามบันทึกผล และปรับปรุงแก้ไข รวมถึงมีการแบรรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูผู้สอน มีการสรุปผลและรายงานผลการจัดการเรียนการสอน จนกระทั่งผู้เรียนประสบความสำเร็จสอบผ่าน สามารถเป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนา

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการติดตามผลการเรียนของนักเรียน มีการกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เมื่อนักเรียนเกิดข้อสงสัยสามารถซักถามได้และเมื่อกลับจากห้องเรียนแล้วสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สื่ออื่นที่นอกเหนือจากตำราภาษาบาลีโดยมีสื่อการสอนที่เพียงพอ ทันสมัยหลากหลายและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและมีความเหมาะสมกับเนื้อหาของวิชาที่สอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

การวัดผลประเมินผล หมายถึง ระบบการวัดผลพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่มีความเหมาะสม มีสถานที่สอบเหมาะสม มีการแนะแนวเทคนิคและวิธีการก่อนสอบสนามหลวง รวมไปถึงเกณฑ์การวัดผลที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยสอดคล้องกับเกณฑ์ของสนามหลวง

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่๑/ยุติ), (กรุงเทพมหานคร, บริษัท เอส.อาร์.ปรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑๑.

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ได้ข้อมูลจากผลการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนบาลีระดับเปรียญเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๒ ได้ทราบปัญหาการจัดการเรียนการสอนบาลีระดับเปรียญเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๓ ได้ผลการวิจัยในแนวทางจัดการเรียนการสอนบาลีระดับเปรียญเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร